

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (maja 31—1920) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ SE ZGRAŽAJO?

Ob začetku letošnje konvencije republikanske stranke so se zgražali, velebizniški listi, ker so dobile nekatere delegacije denar, da glasujejo za kandidata, od katerega so prejele denar. To zgražanje ni bilo pristno, kajti velebizniški listi so do danes še najmanj storili za odpravo korupcije v javnem življenju. Če je le bilo mogoče, so oprali vsakega političnega korupcionista, da je bil zopet čist kot novorojeno dete. Se ni dolgo, ko so porotniki spoznali krivim politične korupcije senatorja Newberryja iz Michigana. Senator je takoj po izrečenju sodbi izrekel, da ne odloži svojega mandata, dokler ne pojde stvar skozi vse instance in ga tudi najvišja instanca prizna krivim. In kljub tej izjavi se ni našel en velebizniški list, ki se zdaj umetno zgraža, in izrekel, da naj senat izključi Newberryja, ker ga je porota spoznala krivim.

S socialističnim kongresnikom Bergerjem je bilo drugače. Obtožen je bil političnega prestopka, ne navadne korupcije, ki ponižuje človeka, in vendar so soglasno zakričali vsi velebizniški listi, da tak človek ne more biti kongresnik, če bo kedaj kandidiral za kongresnika in če bo izvoljen. Berger je bil obsojen in proti obsodbi je vložil priziv. V kongresu niso čakali, da pojde njegov priziv skozi vse instance, ampak izključili so ga enostavno. Berger je kandidiral drugič in bil je izvoljen, pa tudi zopet izključen iz kongresne zbornice.

Če ljudstvo vidi, da ima velebizniško časopisje dvojno mero, eno za ljudi, ki javno izjavljajo, da bodo zastopali ljudske interese, in drugo za take ljudi, o katerih se ve, da ne bodo nikdar zastopali ljudskih koristi, kako naj ljudstvo verjame, da prihaja urednikom velebizniškega časopisja gnev do politične korupcije iz srca, ker ne obsodijo politične korupcije tam, kjer je zaslužila najstrožjo obsodbo?

Tako zgražanje se prav slabo poda, kajti velebizniško časopisje, ki je podpornik obeh starih strank, menjajočih se pri vladnem krmilu, je imelo skozi leta dosti prilik, da dejansko dokaže, da se bojuje za odpravo politične korupcije. Če bi bilo urednikom res kaj na tem ležeče, da se odpravi politična korupcija, bi s takim ognjem priporočali take postavbe proti politični korupciji, ki bi jo res odpravile. Na Angleškem imajo postavbo, ki določa, da mora biti natančno specializirana vsota, ki se potroši v kampanji za izvolitev kandidata. Če se izda več denarja, kot ga izkazuje detajlirano poročilo o troških, tedaj se smatra kandidat neizvoljenim in za njegovo mesto se razpišejo nove volitve.

Take postavbe ne bomo dobili v Združenih državah, dokler bosta stari stranki imeli večino v zbornicah. Proti taki postavi sta obe stari stranki. Proti nji so vsi profesionalni političarji in velebizniško časopisje. Da dobimo tako postavbo, morata biti obe stranki poraženi na voliču. Kadar se pa to zgodi, bo pa taka postavba nepotrebna, ker politično organizirani delavci in farmarji ne kupujejo glasov, še manj pa delegacije.

Odvizno je torej od ljudstva, da bo korupcija izločena iz politike. Da se to čimprej zgodi, mora ljudstvo zapustiti profesionalne političarje starih strank in njih kandidate. Druge odpomoči ni proti korupciji v politiki.

Stara poteza podjetnikov se ni obnesla. — V East Londonu v južni Afriki so zastavkali stavbinski težaki. Stavbinski podjetniki so se poslužili stare zvijače, da ohranijo med delavci plemensko sovraštvo. Ponudili so belopoltnim težakom en šiling in devet penijev mezde na uro, zamorskim težakom pa en šiling in tri penije. Stavbinski težaki so lepo odklonili ponudbo podjetnikov in so zahtevali za vse enako mezdo: en šiling in šest penijev. Delavci so ostali solidarni in ko so podjetniki spoznali, da ne morejo razbiti delavske solidarnosti, da plemensko razlikovanje pri njih ne vleče, so se podali in podpisali pogodbo z organizacijo.

Zakaj je v Kanadi mogoče? — V Kanadi stane funt sladkorja eden in dvajset centov! To si je dobro zapomniti, kadar bodo sladkorni profitarji zagovarjali oderuške cene s primanjlovanjem sladkorja na trgu.

Možgani -- sedež misli.

Piše Artur Brisbane.

Danes hočem spregovoriti nekoliko o možganih.

Otrok bogatih staršev podeduje avtomobil, zapoved soferja, da ga goni, a zelo malo se zanima za njegov mehanizem. Človek, ki kupi avtomobil za denar pridobljen s težkim trudom, se gotovo bolj zanima za mehanizem, ki ga goni, in pregleda vsa stvar.

Tako je tudi z nami in našimi možgani. Možgane že imamo, ko se rodimo, a koliko jih je, ki se zanimajo za ta čudoviti miselni stroj? Koliko jih je, ki vedo o možganih na stara leta pred smrtjo ravno toliko kot takrat, ko so se rodili!

Človek se mora zavedati za ves svoj napredek in slavo tajni sili, ki deluje v možganih. Kaj je ta sila, je li duša, kakor pravijo nekateri, da li je volja, kot menijo drugi, ali je samo kemični proces po trditvah materialistov — tega ne vemo. Morda ne bomo znašli nikdar. Lahko pa uvmemo stroj pod našo lobanjo, ki prejemata vesti in slike iz zunanjega sveta potom mreže živcev in daje povelja, katerim se pokore mišice in kosti.

Ljudje v starih časih niso znali, da mišljenje biva v možganih. V svetem pismu ni besede "možgani". Ko je bila ta "sveta" knjiga pisana, niso ljudje še slutili, da ma hladni, sivi organ, ki se nahaja v lobanji, kakšne zveze z mišljenjem.

Babilonci in kasneje tudi drugi so verjeli, da je sedež misli v jetrih. Njihovi duhovniki so preokovali bodočnost iz jeter zaklanih živali, ki so bile darovane bogovom.

Stari Izraelci, predniki židov, so verovali, da se duša nahaja v srcu, um v ledvicah, plemenita čustva pa v črelih. Zato pa pravi sveto pismo: "Njegove ledvice so njegov svetovalec v nočnem času", dočim je Jeremija napadel hišave, ki so imeli po njegovem nmenju "Boga samo v ustih ne pa v ledvicah."

Aristotel je prišel do zaključka, da možgani nimajo nič skupnega z mišljenjem, temveč da so le nekakšna delavnica, katera hlači kri.

Nekdo drugi po imenu Alemaeon, ki je živel na Grškem pred Platonom in Aristotelom, je prvi učil, da se misel poraja v možganih. Svoj nauk je utemeljeval z odkritjem, da nastane popluti živcev, ki drži iz oči v možgane. Toda drugi modrijani so se smejali temu učenjaku, dokler ni prišel veliki Grk Galen, zdravnik Marka Avrelija, ki je orgel vse stare teorije in temeljno dokazal, da je imel Alemaeon prav.

Broca, francoski učenjak, ki je umrl leta 1881, je prvi odkril podobnosti človeške miselnosti mašine. Oni del možgan, s katerim človek govori, se imenuje po njemu Brokin zvitek. Po njegovem odkritju so namreč možgani sestavljeni iz mnogih delov, oziroma ulov in vsak od opravlja svojo posebno funkcijo; kadar eden od obojega, ga nadomesti drugi. Broca je našel, da je sedež govorjenja v zadnjem delu tretjega prednjega zviteka možganov. Ko je torej za znameniti Francez preiskal možgane in spoznal, kako delujejo, je bilo njegovo odkritje večje važnosti, kot pa odkritja stoterih Pearyjev, Livingstonov in Stanleyev.

Kakor ima človek dve roki in dve nogi, dva očesa in dva ušesa, tako ima tudi dvoje možganov, ki so popolnoma ločeni drugi od drugih in vsak del opravlja, če je treba, mišljenje za vse možgane, kakor more tudi eno oko v slučaju potrebe opravljati vse delo gledanja.

Kdor je desničnik ali desnoročnik, ima zvitek govorjenja v levih možganih, a kdor je levoročnik, ima zvitek govorjenja v desnih možganih. Ako se otroku pokvari ta zvitek možganov, se lahko nauči govorjenja z drugim zvitekom, toda pri človeku, ki je že prekorajši doba petdeset let, je to več nemogoče in tak nesrečen navadno izgubi sposobnost govorjenja za celo svoje življenje. To pa zato, ker možgani starega človeka postanejo trdi kot cement in ne sprejemajo več vase novih stvari. Iz tega razloga se stari ljudje težko nauče kaj novega in hitro pozabijo.

Človek se ne rodi z darom govora, temveč se ga mora naučiti. Možgani se morajo vaditi od začetka vseh stvari in tako tudi govorjenja. Vaje se prične takrat, ka dete začne v prstom kazati in izgovarjati ime predmeta, na katerega kaže. Ako priveže otroku levo roko k telesu in ga tako prisili, da kaže samo z desno, se bo njegovo govorjenje vsakakor razvilo v levih možganih. Privežite mu desno roko in pripravite otroka, da bo kazal samo z levo, postane levičnik in govorili bodo le desni možgani.

Vid, sluh, tip, vonj in vsi drugi naši čuti imajo svoja odredjena mesta v možganih kakor ima knjiga svoj prostor na polici v omar. Naj počne ena sama žilica v možganih in ponesrečenec ne bo več poznal svojih sorodnikov, da si ravnajo jih lahko vidi; poškodba na drugem mestu možganov uniči vid in druga poškodba lahko odvzame možnost, da človek ne more ločiti glasov, ne bo na primer poznal različne med pasjim lajanjem in petjem ptice. Bolnik sliši glasove, ne ve pa, kaj pomenijo. Zopet druga poškodba na možganih povzroči popolno oglešenost. Kakor levičnik govori z desnimi možgani, tako tudi sliši in pojmuje zvoke z desno polovico možganov.

Nihče ne ve, kako deluje um in kaj je misel, ki omogočuje človeku — dvonožni živali, pritrjeni na zemljo — da natančno meri daljavo do bližnje zvezde "stalnice", ki se nahaja na bilijone milj od nas, da tehtata solnce in pove natančno težo zemlje.

Neka teorija pravi, da je um kakor copiljanska harpa, ki proizva misel kadar udarjajo ob njo zunanje sile — kakor omenjena harpa ustvarja glasbo, ko veter udarja ob njo. Druga važna teorija primerja um z gošimi, ki dajejo godbo le tedaj, ko prične igrači na nje razumno bitye.

Kako sila deluje v možganih, kako in zakaj — tega ne ve nihče. Stari Grki so mislili, da sloni zemlja na plečih orjaka Atlasa in Atlas je stal na želvi. To je bilo za nje dovolj. Smatrali so, da je nepotrebno vprašanje: Na čem stoji želva?

Rekli smo, da očesni, ušesni, nosni, jezični in kožni živeci dajejo možganom glasove, možgani dajejo zavest, zavest zapoveduje volji in volja ukazuje telesu. Volja sama — kot tista stvar, na kateri je po veri starih Grkov stala želva — ostaja nerazjasnjena.

Možgani normalne velikosti so običajno boljki od onih, ki so nepravilno majhni. Idijeti (bebeli) imajo navadno majhne glave in lahke možgane. So pa izjeme. Helmholtz, zelo izobražen človek, je imel možgane, ki so tehtali 1400 gramov. Trinajst oseb, ki so umrle v nekem angleškem sirotišču, je imelo možgane, ki so tehtali okrog 1866 gramov. Websterjevi možgani so tehtali 1710 gramov. Dollinger, znameniti teolog, je imel možgane 1507 gramov težke. Dognano je, da med petimi narodnostmi — Švedi, Bavarci, Hesi, Čehi in Angleži — imajo Angleži povprečno najlažje in Čehi najtežje možgane.

Velikost lobanje in teža možganov ne gre menda paralelno. Možgani v velikosti pomaranče imajo lahko debelo skorjo. Majhna pila, ako je narejena iz dobre jekla, more prepiliti debeli kos železa. Mali možgani, sestavljeni iz dobrega materiala, so veliko večjega pomena od enostavne možganske mase. Povprečno so možgani žene manjši od možganov moškega in ravno tako je lobanja manjša.

(Dalje.)

Nemški reakcionarji se zadovoljni s Hardingom.

Berlin. — "Berliner Tagblatt" in "Preussische Zeitung", ki zastopata nemške konservativce, izražata zadovoljnost, da je republikanska stranka v Ameriki nominirala senatorja Hardinga za predsedniškega kandidata. Oba lista upata, da bo "dobro za Nemčijo," ako bo Harding izvoljen.

Telegrafika sva s Rusijo.

London. — Great Northern Telegraph Co. se pogaja z Litvinovom za vzpostavljene brzojavne zveze med Anglijo in Rusijo, ki je bila pretrgana v začetku vojne. Družba ima dva kablo, ki vodita v Rusijo in ki sta pretrgana med Libavo in Petrogradom. Zveze se lahko hitro naredi, ker ni treba dosti popravkov.

DOPISI.

Lorain, O. — Člani slovenskega čitalniškega, pevskega in dramskega kluba "Lipa" naj se udeležijo polnoštevilo prihodnje redne klubove seje, ker imamo na dnevnem redu več zelo važnih zadev. Seja se vrši 20. junija v Virantovi dvorani in prične ob polosmi uri zvečer. Izdelati je treba program za prihodnjo zimsko sezono in ukreniti vse potrebne glade pevskih vaj. — Apellram na rojake v tukajšnji naselbini, ki imajo veselje do petja in dramatike, da pristopijo k našemu klubu, ker je to edini klub, ki skrbi za primerno zabavo in razvedrilo v tej naselbini in valed tega bi bila skoro moralna dolžnost slehernega rojaka, da postane član kluba in tako deluje za napredek slovenske naselbine. Rojaki, postanite delavnji in dejalni in ne samo v besedah, ako hočete, da napr bo mogoče tekmovati z drugimi naprednimi slovenskimi naselbinami širom Amerike. — **Tajnik.**

Springfield, Ill. — Opozarjam vse Jugoslovane v tej naselbini kakor tudi v bližnji okolici, da se vrši veselica 19. junija t. l. v soboto zvečer v "Slov. nar. domu". Čisti dohodki te veselice so za "Slov. nar. dom." in vledtega se najljubneje vabi vse Jugoslovane v tej naselbini kakor tudi v bližnji okolici, da se udeležijo te prireditve v polnem številu. — Za najboljšo vsakovrstno postrežbo kakor tudi za dobro godbo bo skrbel veselilni odbor. — **Je F. Kren, tajnik SMD.**

Posor rojaki v Minnesoti.

Duluth, Minn. — Ker se bližajo primarne volitve, valed tega opozarjam rojake v Duluthu, Minn., in sploh po celi državi Minnesoti na nekatere važne točke.

Pri prihodnjih volitvah 21. junija so na velikem listku sledeče točke:

- 1.) Sprememba mestnega "charterja", ali naj se dovoli mestu povišati mestni davek od 13 do 16 tisočink na vsak dolar vrednosti davku podvržene imovine. Kdor torej želi plačevati večji davek naj voli "da", kdor je pa proti večjemu davku, naj po voli "ne".
- 2.) Ali naj se vršijo mestne občinske volitve za mesto Duluth mesto prvi turek meseca aprila prvi pondeljek meseca novembra in sicer vsako drugo leto in da naj izvoljeni uradniki zasedejo svoja mesta s prvim januarjem vsakega prihodnjega leta mesto takoj naslednji pondeljek po končanih volitvah. — Po mojih mislih se lahko voli za to spremembo.
- 3.) Ali naj se dovoli cestno železniški družbi povišati vozno na električni polnični železnici; dosedaj smo plačevali po pet centov in če bo ljudstvo glasovalo za povišanje, bomo morali plačevati več.
- 4.) Za prihranitev "dnevne svetlobe" (Day light sawing) kar smo imeli za časa vojne, t. j. da pomaknemo uro za uro naprej. Pri tem jaz priporočam, da vsakdo glasuje za "ne". Ako volilci glasujejo za to odredbo, tedaj bomo imeli vedno in ta odredba sploh nima nobene koristi za delavca.
- 5.) Ali naj mesto izda mestnih zadolžnic (bondov) za \$150,000.00, da zgradi mestno javno tržnico (public Market). Po mojem mnenju tega ni potreba, ker imamo že v West Duluthu eno tako tržnico, ki je zanemarljiva in nimamo nobene koristi od nje.
- 6.) Ali naj mesto izda mestnih zadolžnic (bondov) za \$3,500,000.00, da mesto prekupi cestno električno železnico z vsemi pritklinami. Po mojem mnenju je zelo koristno, da preide polnična železnica v ljudsko last. — To je prva glasovnica, na kateri so te točke, tikajoče se samo mesta Dulutha.

Na drugi glasovnici so pa imena kandidatov za državne urade. Omenim naj samo eno kandidato, ki jih je postavila farmarska nestrankarska liga in delavska politična stranka, to so oni kandidati, katere so postavili delavci in farmarji skupno.

Za gubernorja v državi Minnesota Geo. H. Wallon; za državne generalnega pravnika Thos. V. Sullivan; za državnega tajnika Thos. Vollom; za državnega blagajnika Charles A. Lund; za "R. R. and Ware House Commissioner" Paul I. D. Outby; za državnega višjega sodnika Geo. L. Siegel. Nato sledijo kandidatje za

državno legislaturo; v St. Louis countyu 57 distriktu pa Charles Esse in G. O. Lockhart v 59. distriktu pa J. Jedlicka.

Vsi navedeni kandidatje so postavljeni od farmarske nestrankarske lige in delavske politične stranke. Dolžnost naša je, da vsi volimo te kandidate. Velebizniško časopisje zelo kriči in agita za svoje kandidate, če bo pa ljudstvo pametno in volilo kandidate, ki bodo v resnici delali za ljudske, t. j. farmarske in delavske interese, ne bo vse to kričanje nič pomagalo.

Pri tem pa moram opozoriti vse volilce na nekaj zelo važnega, namreč da bodo vsi ti kandidati na republikanski volilni listi (republican ballot) in ne na "non-partisan ticket", kakor nekateri volilci mislijo. Valed tega naj sleherni delavec in farmer v državi Minnesota zahteva pri primarnih volitvah "republican ballot" in naj naredi križ za imeni navedenih kandidatov.

Delavci in farmarji v državi Minnesota, ako hočete poslati v javne urade moze, ki bodo zastopali vaše interese, delati za vaš napredek, tedaj se vsi udeležite teh volitev in volite omenjene kandidate. Ne volite onih kandidatov, katere vam priporočajo profesionalni političarji in velebizniško časopisje. — **John Kohl.**

Ashland, Wis. — Komaj se je umaknila zima, je že nastopila suša. Žito raste le bolj slabo in trava je komaj ozelenela. Ako kmalo ne bo dežja, novem, kako bo. Že lansko leto smo komaj imeli dovolj krme za živino, letošnje leto jo pa sploh ne bomo mogli imeti, ker ne bo krme.

Nekateri hočejo vedeti, da raditega ni dežja, ker premalo zahajajo v cerkev in smo preveliki brezverci. Drugi bopet pravijo, da raditega ni dežja, ker smo boljšeвики. Torej, kateremu bi verjel.

Kakor vse izgleda, je vedno slabše na tem svetu, posebno še za uboge siromake. Človek vedno pričakuje boljših časov, toda vedno je prevaran.

Zadnji teden je poslala tukajšnja družba "Schroeder Lumber Co." svojega zastopnika v Bayfield, kjer naj dobi potrebno število delavcev, ki bodo delali v tukajšnji sušni. Zastopniku se je v resnici posrečilo dobiti 10 delavcev, katere je pripeljal v tukajšnji okraj. Plačal je vse vozne stroške, hrano in stanovanje za prvi dan. Ti delavci so pa imeli s seboj tudi nekega zastopnika, ki je takoj prišel poizvedovati, zakaj je ustavljeno vse delo pri tej družbi. Nekdo mu je pojasnil, da so domači delavci na stavki za krajši delavnik in boljše plačo. Ker pa ti delavci, katere je pripeljal omenjeni zastopnik, niso hoteli biti stavkokazi, so se odpeljali naslednji dan nazaj, odkoder so prišli. — Vsa čast tem delavcem. — **F. Hočvar.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

I. J. De Pus, Ill. — Tiskovni odbor nam ne dovoli priobčiti vašega poslanega.

ŠTEVILO KLAVNE ŽIVINE PADA.

Washington, D. C. — Zvezni državni poljedelski department poroča, da število klavne živine v Zdr. državah vedno bolj pada. Najbolj se to opazi pri prašičih, katerih število je padlo v zadnjih štirih mesecih za pet odstotkov. Število telet je padlo za šest odstotkov.

STRELA JE UBILA OČETA, NI PA NAPIRAVILA ŠKODE DETETU.

Gary, Ind. — Nisk Sergan je sedel s svojim detetom v naročju na mostovžu svoje hiše v Black Oaku, ko je tresčilo vanj. Strela ga je ubila na mestu, detetu, ki je imel v naročju, se pa ni skrivil las na glavi.

PET DNI DELA V TEDNU.

Seattle, Wash. — Tukajšnji zidarji delajo po pet dni v tednu in prejema po deset dolarjev mezde na dan. Zdaj so vsi člani organizacije zaposleni, ker je odpravljeno delo ob sobotah. Tako si delavstvo zboljša svoj položaj, če je dobro organizirano.

Boji med kmeti in policisti v Italiji.

Rim. — Zadnji teden so policisti in karabinarji streljali na stavkajoče kmetake dinarje v Spina-zoli. Da li je bilo kaj mrtvih, se ne ve. Do boja je prišlo tudi v Terlizzu.

Ameriške vesti.

Inocenstvo.

VAŽNO ZA VOLILECE V KANSASU.

Pittsburgh, Kana. — Vsi volilci in volilke v državi Kansas, ki prebivajo v mestih prvga in drugega razreda, se morajo registrirati pred tri in dvajsetim julijem, če se očejo udeležiti primarnih volitev v avgustu in glavnih volitev v novembru.

Na stvari prav nič ne spremeni, če se je volilec registriral v minulem letu in ni v tem času menjal svojega stanovanja. Vsakdo se mora registrirati do 23. julija. To je zadnji dan, ali bolje je, da se vsak volilec takoj registrira.

ARETIRANA ZARADI UMORA PO OSMI LETU.

Toledo, O. — Lokalne oblasti so aretirale Harry Overmana, biznismana v Point Placu, in njegovo suprogo. Obtožena sta, da sta umorila pred osmimi leti 82-letno Heleno (mater) Madgovo. Rop je bil motiv za dejanje. Oba obtožena sta izjavljala, da sta nedolžna.

Umor Madgove tvori največjo zagotovitvo v zgodovini umorov v tem mestu. Staro so našli nekega jutra v februarju 1912 mrtvo v njeni kramarji. Privezana je bila k stolu in na vratu so bila znamenja, da je bila zadavljena.

ŽELEZNICA PRODAJA.

Denver, Colo. — Denver, Boulder & Western železnice, ki je bila poznana tudi pod imenom "Sv. carska steza v Ameriki", ni več. Prišli so trgati tračnice s proge. Neko malo lokomotivo so izgubili s voza, ko so jo peljali v San Francisco, da jo odpoljšajo v Alasko. Neka lesna družba v Kaliforniji je kupila tračnice, da lahko pokrije z njimi sedem milj proge. Petdeset ton tračnic pošljejo na Japonsko, šest lokomotiv so pa poslali neki mehiški železnici.

RAK ZAHTEVA STO TISOČ ŽRTEV ZA LETO.

New York, N. Y. — Zdravniški eksperti cenijo, da umre vsako leto v Združenih državah do sto tisoč oseb zaradi raka, "okoli" pet sto tisoč je pa bolnikov.

Dr. Frederick Dugdale iz Bostona, podpredsednik "Združenih zdravniških društev", je dejal na konferenci, da je vzroke a raka iskati v bolni krvi in da je treba le gotovih dražljivih vzrokov, da se rak razvije. Nadaljeval je, da se rak ozdravi, ako se dražljivi vzroki odpravijo in pravilno zdravijo razkrajajoči deli.

OLAJŠAVE ZA KATOLIŠKE DUHOVNE.

Chicago, Ill. — Prohibicijonisti komisar Kramer je izdal nekatere olajšave za vino v zakramentalne namene. Na listku ne bo treba več omeniti, za koliko časa bo zadostovala zahtevana množina vina in ravno tako ne bo treba zapriseči izjave, da je resnična. Tako poroča "Narodni katoliški svet za blagostanje."

Za bolnike dozda še ni bila izdana nobena olajšava, ki bi bila gotovo malo potrebna kot gornja.

NEPROFITAR ARETIRAN.

Chicago, Ill. — Prohibicijonisti agentje so aretirali salunarja John J. Tueneka, ki je prodajal čajico žganja po pet in dvajset centov, od kar je stopila prohibicija v veljavo. Prohibicijonisti agentje se naki nekaj tihotapskega žganja tudi skrivaj v peči.

Salunar seveda ni bil profitar, ker je žganje prodajal po tako nizki ceni, da ga menda po tej ceni nikjer ne prodajajo v Chicagu, a prišel je v navskrižje s prohibicijonisti postavo.

HARDING MENJA NE VERJAME, DA BO REVOLJEN PREDSEDNIKOM.

Washington, D. C. — Warren G. Harding, ki je bil na konvenciji republikanske stranke nominiran za predsedniški kandidat, se prav nič ne mudi, da odloži senatorsko togo. Ko so ga vprašali, če bo rezigniral, je radovednež dejal, da ne ve, zakaj naj rezignira. Povedal jim je, da ostane senator do 4. marca prihodnjega leta. Omenil pa je, da namerava umakniti kandidato za senatorja.

Telefonična opera.

London. — Znova operna pevačka Nellis Meiba je 15. junija pela pred poslušalci, ki so bili razkropljeni po vseh britiških otokih in večjemu delu Evrope. Pela je v majhni sobi Marconijeve centralne v Chelmsfordu v mikrofoni, iz katerega je brezžični telefon nosil njene glasove v Rim, Pariz, Madrid, Berlin in Stockholm. Brozajke iz omenjenih mest so sporočile, da se je petje širilo zelo razločno. Pevko so slišali tudi mnogi drugi, ki posedujejo aparat brezžičnega telefona.

Anarhija v Turčiji.

Carigrad, 15. jun. — Mirovna pogodba s Turčijo je tako komplicirala položaj, da bodo imeli zavezniški dovolj posla, če imajo opraviti samo s Turki. Zavezniške vlade zdaj iščejo Turke, ki bodo podpisali mirovno pogodbo. Nihče na Turškem se ne upa prevzeti te odgovornosti. Veliki vezir Damad Ferid paša, ki je odpotoval v Pariz, da izvrši to težko nalogo, se najbrž nikdar več ne vrne. Mož je poslal svoj denar v Švico, kjer se misli nastaniti, ko podpiše pakt v Parizu. Ako se to zgodi, tedaj ostane Turčija brez vlade, kajti ni ga Turka, ki bi prevzel ministrske posle pod mirovnimi pogoji, ki so jih zavezniški usilili sultanu. Tuka je govoril, da je sultan Mehmed VI. že prosil angleškega poslanika, če mu bo Velika Britanija dala zavetje, ako bo primoran abdicirati in pobegniti s svojo družino iz Carigrada.

Turški revolucionarji, ki operirajo pod imenom "nacionalci," vidijo vse to in izrabljajo vsak moment zase. Zda rekrutirajo prostovoljce za svojo armado celo v Carigradu prav pod nosom zavezniških komisarjev. Zadnje dni je okrog 2000 ruskih beguncev vstopilo v njihovo armado in odpeljali so se v Malo Azijo. Sultanova vlada vsak dan koga obesi in trupa vstavev vise po celi dan na javnem trgu, ali to ne preplaši vstavev, pač pa povzroča med Turki še večje sovraštvo do sultana in pešice njegovih pristašev.

Mustafa Kemal paša, voditelj nacionalcev, je sklical konferenco revolucionarnih elementov, ki se vrši v Samsunu. Na konferenco so poklicani tudi zastopniki Albanije in Bolgarije.

Vse kaže, da se bodo morali tudi Angleži zlepa pobotati s Kemalom, kakor so to že storili Francozi, ki so sklenili premirje v Ciliciji.

Vojna na Irskem.

Dublin, Irsko. — Dne 15. junija je bil ubit policijski nadzornik Wilson v okraju Wexford. Padel je v boju s petimi možmi.

Zgodovinski grad Mount Shannon v Limericku je zgorel. Zažgali so ga republikanci.

Napad republikanov na vojaško posadko v Ballineenu je bil odbit.

Policiisti v dublinski luki so razorožili apitana in dva druga častnika ameriškega tovornega parnika "Milwaukee Bridge", ki je priplul v to luko zadnji ponedeljek. Vzeli so jim revolverje pod pretezo, da se je bati, da pride orožje v roke sinfajnovcev. Američani so se pritožili pri tujakšnjem konzulu.

Civilna vojna na Kitajskem.

Peking, Kitajska, 14. jun. — Čete južnokitajske republike so okupirale Čangko, glavno mesto provincije Hunan ob reki Siangkiang. Čete severnokitajske republike so se umaknile proti Jočovu, 50 milj severno od izgubljenega mesta, skoraj brez boja.

RUSIJA NOČE PRIZNATI CARJEVIH DOLGOV.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tam. Razume se, da sovjetska vlada ne bo nikdar pristala na prvo ne na drugo zahtevo. Druga zahteva je zelo perfidna. Ako bi Vangel dobil Krim, tedaj bi bil za polotok ruska bela zvezda pod kontrolo Anglije in bi služil za oporišče nadaljnjih intrig in napadov na ozemlje ruskih delavcev in kmetov.

"Herald" svari angleške militariste in kapitaliste, da lahko razbijejo pogajanja s Krasinom, to da s tem ne dosežejo nič. Nova vojna z Rusijo še bolj utrdi rusko ljudstvo v sklepu, da ne plačajo starega dolga.

Pariz, 16. jun. — Tuka je se vršila pred par dnevi konferenca lastnikov ruskih, carjevih bondov. Zastopanih je bilo deset držav, zavezniških in nevtralnih. Zborovali so si napenjali možgane, kako in od kod bi iztirjali obresti od bondov. Sprejeli so tudi resolucijo, v kateri se zahvaljuje francoski vladi, ker nasprotuje priznanju ruske sovjetske vlade.

Društvo "Sloga"

ŠTEV. 16 S. N. P. J. MILWAUKEE, WIS.

Priredi dne 20. junija, t. l.

VELIKO VRTNO ZABAVO (PICNIC)

v prostorih sobrata Ig. Kašljana na Rawson ave. in So. Milwaukee. Poslušne karo vožnje 2 uri in sicer ob 8, 10, 12 dop. in 2, 4, 6, 8 uri pop. iz First National Ave. Vzeti morate Chicago Milwaukee lokal karo, edino ta se vstavi na Rawson ave. Ne jemljite Limited karo, ker se ne vstavi na Rawson ave.

Najhujšneje vabimo vsa sosedna društva, pevske zbornice, klube in vse posamezne rojake in rojakinje, da se v velikem številu udeležijo te naše zabave v prosti naravi. Pridite vsi in se zabavajte s nami v prosti naravi. Vabi ODBOR.

Velika skupina naših rojakov se bode vrnila v domovino pod pokroviteljstvom in v spremstvu posebnega vodje.

Lastnik jugoslovanske banke, Henry C. Zaro, bode v kratkem poslal v domovino veliko skupino naših rojakov, kateri bodo potovali v spremstvu in zaščiti posebnega vodnika, kateri jih bode spremljal iz New Yorka v Evropo. Njegova dolžnost bode, da skrbi tekom potovanja za njihovo prtljago in da vse potnike banke Henry C. Zaro zavaruje glede nevarnosti in nezgod od časa, ko oni ostavijo ameriško obalo do tedaj, da pridejo oni do kraja.

Vsakdor, ki želi potovati s to skupino potnikov, naj takoj piše jugoslovanskemu bankirju Henry C. Zaro.

SPREMLJANJE POTNIKOV IZ STAREGA KRAJA V AMERIKO.

Posebni zastopnik naše banke je že odpotoval v Evropo, kjer bode storil vse potrebno, da dovede Vaše sorodnike in znance v Ameriko. Ves denar, katerega pošljete Vašim ljudem v stari kraj, bode on izplačeval. Radi tega naj vsi oni, kateri žele, da pridejo njihovi svojci v Ameriko in ki žele njim poslati denar tako, da slednjega sigurno in v najkrajšem času dobe, naj se zaupno obrnejo do našega državno pooblaščenega bankirja Henry C. Zaro.

POŠILJANJE DENARJA V STARI KRAJ.

Državno pooblaščen bankir Henry C. Zaro pošilja denar v staro domovino po brzotoku in po pošti po najnižjem dnevnem kurzu in pod jamstvom.

MENJANJE DENARJA.

V naši banki je vedno v zalogi velika količina vsakovrstnega denarja v zlatu, srebru in papirju, katerega je dobiti po najnižji ceni.

LIBERTY BONDI.

Ti bondi se pri nas kupujejo in za nje se dobi najboljša cena. Mi jih tudi sprejemamo, kakor plačilo za parniške listke.

PREDUJMI.

Državno pooblaščen bankir Henry C. Zaro pomaga tudi našim rojakom pri izplačevanju njihovih terjatev, kakor tudi pri iztirjanju njihove plače.

POTNE LISTINE.

Pri nas je nastavljen poseben uradnik, katerega dolžnost je pomagati vsem v stari kraj se vračajočim potnikom pri nabavi potrebnih potnih listin in dovoljenj. To se izvrši hitro in brezplačno.

Pridite ali pišite za vse, kar potrebujete.

HENRY C. ZARO, bankir
39 Cooper Square, 3rd Ave., Corner 6th Str.
NEW YORK CITY.

KRETANJE PARNIKOV ZA JUGOSLOVANE IN CENA VOZNIH LISTKOV.

1. NEW YORK—TRST:

"PESARO" 8. junija	\$ 95.00
"ITALIA" 8. junija	\$ 105.00
"PATRIA" 10. junija	\$ 90.35
"PANONIA" 10. junija	\$ 130.25
"PROVIDENCE" 1. julija	\$ 90.35
"ROMA" 10. julija	\$ 90.35
"BELVIDERE" 15. julija	\$ 130.00

2. NEW YORK—HAVRE:

"LA FRANCE" 21. junija	\$ 93.00
"LEOPOLDINA" 22. junija	\$ 76.50
"LA SAVOIE" 3. julija	\$ 76.50
"LA LORRAINE" 10. julija	\$ 76.50

Za sedaj imamo še za vsaki parnik nekoliko prostorov. Ker je mnogo potnikov, zato so pa tudi vsi prostori v naprej razpredeni. POTREBNO JE torej, da si zagotovite prostor za eden ali drugi parnik edine s tem, da nam pošljete omenjeni svetlo s pismo.

S tem si tudi prihranite nepotrebno skakanje v New Yorku.

Za vsa nadaljnja pojasnila glede potovanja in pridobitve Valih drušin in sorodnikov ali prijateljev iz stare domovine sem, pišite na stari trdnji.

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Avenue, NEW YORK, N. Y.

Vstanovljena 1898.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

Predsednik Vincens Celnhar, podpredsednik Anton Hrust, Box 140, Canonsburg, Pa., sekretar gl. tajnik Muth Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Berger, sekretar gl. blagajnik Frank S. Tischer, upravitelj gl. blagajnik Filip Gudina.

POROTNI ODBOR.

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenhar, Box 276, Barberton, Ohio, Jos. Radlich, Box 432, Smithton, Pa., Frank Smerek, 5805 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHOODNO OKROŽJE: Rudolf Fietrich, Box 436, Bridgeville, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Grapes, Kans., za jugoslov. Leo Kukar, Box 300, Gilbert, Minn., za avstrijske.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 18017 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio, John Ambroski, 416 Pierce St., Eveleth, Minn., Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincens Celnhar, John Underwood in Matt Petrovič.

Zdržitveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Tricelj, Box 181, Lawrence, Pa. Josko Ovan, 242 Engelwood, Detroit, Mich. Jos. Škub, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio. Mary Udevik, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jelo Zvernik.

POZOR! — Skupenostena s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrli tabele. VSA PISMA, ki se naslanjajo na poslo gl. predsednika se naslanjajo Predsedništva S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLAVIJO: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednota vsebuje se naslovni: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj. Vsi povelji na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill. Vse pritožbe proti uradništvu glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, razen tistih, ki so namenjeni in spisi vse, kar je v zvezi s glavnim jedrom, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POZOR ROJAKI!

Sedaj se izplačuje denar v starem kraju redno v novih jugoslovanskih bankovcih.

Naša banka je bila ena prvih, ki je dosegla izplačilo svojih denarnih pošiljatev.

Denarne cene so se zadnje dni nekoliko zvišale, toda so še vedno nestalne, zato se latih ne more oglašati. Vsaka denarna pošiljatev se odpošlje po najnižji ceni enega dne, katerega k nam dosepe.

Naše bančne nakaznice (Drafts) so slasti za ona rojake v starom kraju, ki stanujejo blizu vodjih mest, najhitreje sredstvo do denarja, ker banke izplačujejo iste popolno in brez odlašanja.

Naš pravni oddelek izdeluje vna v notarski posej spadajoča dela, prekrbujo za naše potnike potne liste in ravno tako spise za dobavo drušin in sorodnikov in domovine v Ameriko.

Seznam odhajajočih parnikov in ceno voznim listkom najdete vedno v našem posebnem oglasu.

V vsakem oziru dobite brezplačno natančna pojasnila, ako pridete ali pa pišete v materinščini na

EMIL KISS, BANKIR,

133 Second Ave., cor 8th St., New York, N. Y.

Pod državnim nadzorstvom. Vstanovljeno 1898.

Sprejema hranilne vloge in plačuje 4% obresti.

Najceneje in najhitreje

posiljanje denarja v stari kraj, se obavlja potom čeka (draft).

VSE KAR JE POTREBNO JE TO:

Mi vam pošljemo ček in vi ga sami pošljete naslovljenu, in on pa kadar ta ček dobi, gre enostavno do najbližnje hranilnice, banke in tam dobi denar za ček.

Čeke izdajamo na vse večje banke v Jugoslaviji. Pošljamo denar tudi potom in brzotoku.

Naša cena je vedno najnižja.

Pošljamo denar tudi v domovino za vloge v hranilnice zla vse na vse hranilnice v Jugoslaviji, ter dobimo za vse uloženo knjišnico v kratkem času.

Prodajamo parobrodne listke za vse proge. Našim potnikom prekrbimo vse potne listine brezplačno. Vam prekrbimo sorodnike iz starega kraja v Ameriko, ter opravljamo vse notarske posle kot: uradne spise, pooblastila, pogodbe, i. t. d.

Pridite osebno, ali pa nam pišete za pojasnila.

NEMETH STATE BANK

JOHN MEMETH, president.

10 E. 22nd St. New York, N. Y.

ROJAKI! Naročite se na knjige prvih pet knjig je tri dolarja. Ako Književne Matice S. N. P. J. Matice izda pet knjig, kakor hitro se selbini, pošljite naročnino tajniku oglas dvatisoč naročnikov. Na Matice: Frank Aleš, 2124 South ročnina s pristopnino vred za Crawford Ave., Chicago, Ill.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Letina v Jugoslaviji bo letošnje leto izredno dobra, kakor še ni bila nikdar prej. Posebno dobro kaže ozimnica, kateri ne morejo nobene vremenske nepravilnosti škodovati. Toda na žalost kmetje niso veliko polja obsejali z ozimnicami, valed slabe jeseni. Ker je bila spomlad izredno lepa, so kmetje posejali veliko polja z jarno in obsadili s koruzo, kar vse kaže zelo dobro. Valed dobre letine in ker je izvoz prepovedan, je prišla padati cena žita. To so pa že pričeli izrabljati nekateri verižniki in spekulanti in prekupovati žito, ki je sedaj po ceni.

Eksploatacija petrolejskih vrelcev v Jugoslaviji: — Ministrstvo za gozdarstvo in rudarstvo je objavilo, da se eksploatacija petrolejskih vrelcev v Jugoslaviji odda privatnim družbam. — Tozadevne prošnje so morale biti vložene do 30. maja.

Mesto vojaške cenzure — krajevna cenzura. — Valed odloka ministrskega sveta je bila vojaška cenzura odpravljena in mesto nje se je organizirala krajevna cenzura, "v kolikor je to potrebno v krajevne svrhe." Valed tega je zonet prišla zastopati pisemska pošta posebno še inozemska. Trgovska in obrtna zbornica v Zagrebu se je valed tega že obrnila na hrvaškega bana, da bi odpomogel tem nerednostim, toda ban je pojasnil, da je krajevna cenzura potrebna. Krajevni cenzuri uradi so organizirani v soglasju z deželnimi vladami.

Zvišanje vozne na železnicah. — Železniški minister dr. Korošec je predložil celokupnemu ministrskemu svetu predloga za sto odstotno zvišanje vozne na železnicah. Ministrski svet je o svoji to predlogu.

Češki sladkor v Jugoslaviji. — Minister za prehrano je objavil, da je prva odposiljatev sladkorja 15 vagonov iz Češkega že dospela.

Izvoz koruze v Čehoslovakijsko. — Ministrski svet je odobril izvoz koruze v Čehoslovakijsko. Iz

uradnega poročila ni razvidno, da bi bila koruza odposlana iz Jugoslavije v Čehoslovakijsko v zameno za kako drugo blago, tako n. pr. za sladkor, katerega zelo primanjkuje v čeli Jugoslaviji.

Izvoz bakra prepovedan. — Gospodarski oddelek ministrskega sveta je objavil, da je prepovedan izvoz bakra iz države.

ZEMLJA.

(Nadaljevanje.)

Valed vrtenja zemlje okrog svoje osi in okrog sonca imamo tudi veliko razliko pri dolgotrajnih dneva skozi celo leto dvanajst ur in noč je tudi dolga vedno 12 ur. To so kraji v Južni Ameriki ob reki Amazonu, v Afriki v belgijskem in angleškem Kongu ter na otokih med Azijo in Avstralijo. V teh krajih sta noč in dan skozi celo leto enako dolga. V drugih krajih je to slučaj le v jeseni in spomlad. V času od 21. marca do 21. decembra so na severni polovici zemeljske oble dnevi vedno krajši in noči vedno daljše; na južni polovici zemeljske oble je pa ravno obratno. To pa radi tega, ker solneni žarki padajo na severno polovico zemeljske oble vedno bolj poševno, dočim na južni polovici zemeljske oble padajo vedno bolj navpično in obseva jo vedno več zemlje, dočim jo v prvem slučaju vedno manj. V času od 21. decembra pa do 21. marca je pa zopet ravno obratno. In to se vedno ponavlja, naprej v brezkončnost. — Kakor vemo, vlada na obeh tečajih, severnem in južnem, — to je, na krajini severni in južni točki, gotovo dobo leta samo noč in samo dan. Ko je n. pr. v naših krajih zima, vlada na severnem tečaju skoro polovico leta noč, na južnem pa v tem času skoro polovico leta nepretrgoma dan. Ko je v naših krajih poletje, je na južnem tečaju noč, na severnem dan. Vzrok temu je to, da solnce n. pr. v času od 21. marca pa do 23. septembra obseva kraje na severnem tečaju ves čas, dočim kraje na južnem tečaju ne dosežejo solneni žarki.

Radi istega vzroka je tudi dan, t. j. solneni dan, v nekaterih krajih daljši kot v nekaterih. Tako je n. pr. v krajih ob ekvatorju leto in dan enako dolg, dočim je dan vedno krajši čim bolj se oddaljamo od ekvatorja ali pa tudi daljši. To je odvisno od tega, v katerem letnem času se nahajamo.

Valed potovanja zemlje okrog sonca se temperatura na zemlji vedno izpreminja in radi tega delimo zemljo v tri dele in sicer: vroči del — kraji ki se nahajajo med obema obratnikoma (24 stopinj severne in južne širine), v zmerni del — kraji, ki ležijo med obratnikom in tečajnikom na vsaki polovici zemlje (od 24 do 66 stopinj severne ali južne širine) in mrzli del — kraje, ki ležijo med južnim ali severnim tečajnikom in tečajem.

Učenjaki delijo zemljo v fizikalnem oziru v tri dele in sicer: celino, morje in atmosfero ali ozračje, ki obdaja našo zemljo. V starih časih so mislili, da je naša zemlja v sredi prazna, toda že zgodaj so prišli do zaključka, da to ni resnica. Dokaz temu je, da čim globlje v zemljo se preiskuje, tem gostejša je tvarina, iz katere je zemlja sestavljena.

Koliko je naša zemlja stara, se razni geologi ne morejo popolnoma zediniti. Tako n. pr. po Fourierjevi teoriji ni preteklo manj kot 20 milijonov let, odkar se je površina zemlje strčila ali napravila zemeljska skorja in tudi ne več kot 400 milijonov let, ker v nasprotnem slučaju bi mogla biti notranja vročina zemlje večja ali pa tudi manjša. Drugi slavni geolog Lord Kelvin pa trdi, da je zemljaka obla postala trda snov pred 10 milijoni let. Večina geologov se pa strinja s tem, da je naša zemlja stara okrog sto milijonov let od prvega začetka pa do danes. Nekaj milijonov več ali manj, to v zgodovini zemlje, ne šteje nič, še manj kot en dan v človeškem življenju.

Cela zgodovina zemlje se deli v pet glavnih dob in sicer: 1) arhajska ali pred-kambrijska doba, katero tudi nazivljajo doba brez vsakršnega organskega življenja; 2) primarna doba, ali zač-

etek organskega življenja; 3) sekundarna doba, 4) terciarna doba, ali doba prvotnega človeka; in 5) kvartarna doba, doba sedanjega življenja.

V prvi arjaški dobi se je naša zemlja pričela oblikovati in je postala trdo telo. V prvotnem stanju je bila zemlja samo nekakšna plinasta telo, ki se je polagoma zgoščevalo in postala žareča krogla, ki se je polagoma v milijon in milijon letih ohlajevala in naredila trda skorja. Bilo ni nikakega življenja V primarni dobi se je že pričelo organsko življenje, bodisi rastlinstva ali pa živalskega. V sekundarni dobi je bila zemeljska površina zelo mirna in zaznamovani ni nikakih vulkaničnih izbruhov. Glede geološke sestave zemeljske skorje prevladuje v veliki večini apnenec. Izmed živalstva so se našli sledovi v okamenjenih primitivni ptici in dvoživke takozvani "sauri", ki so bile prva štirinogata živali na zemlji, ko so imeli obliko sedanjih kuščarjev. Bili so pa velikani, toda njih glave so bile izredno majhne.

Terciarna doba se deli v dva dela in sicer mlajša terciarna in starejša terciarna doba, kateri obe se zopet delita v pet oddelkov in sicer prva ali mlajša terciarna doba se deli v miocensko, eocensko in oligocensko dobo. V tej dobi je prišla zemlja že dobiti sedanjo obliko. V prvih časih te dobe je še vedno pokrival veliki ocean, nazvan "tethys" kraje ob ekvatorju in v tej dobi je bila najbže Afrika zvezana z vzhodno Indijo, Avstralijo z Azijo in severna Evropa s Severno Ameriko. Toda v poznejših časih te dobe je pa nastala v sredini zemlje velika revolucija in zemeljska skorja se je pričela premakniti, vzdigovati in padati. Iz te dobe izhajajo tudi velika gorovja, kot Alpe, Karpati, Kavkaz in Himalaja ter še nekaj drugih. V tej dobi je bilo tudi največ ognjenikov. — V terciarni dobi je tudi življenje hitro napredovalo. Mesto velikanskih, dvoživk so prišli že živali v sedanji obliki, le veliko večje. Mesto prvotnih ptic so bili že pravi ptici. Ravno tako so živele v tej dobi že kače. V tej dobi je bila tudi temperatura celo v skrajno severnih krajih tropična in veliko znakov je, da je imela severna Evropa takrat tropično rastlinstvo in živalstvo. — V tej dobi je živel tudi človek.

Toda naenkrat je pričela padati temperatura in sicer zelo rapidno. Prišla se je ledena doba, ki dela mejo med terciarno in kvartarno dobo. Nekateri geologi imenujejo ledeno dobo tudi diluvialno. V tej dobi je bila domalega cela Evropa, cela Severna Amerika, Azija do gorovja Himalaja, pokrita z ledeniki. Znaki ledenikov, ki so pokrivali n. pr. celo Evropo so še sedaj očitni na otoku Sicilija in po celi Italiji. V Sloveniji izhaja iz te dobe savska dolina, atero so izdoblili ledeniki Severna Nemčija je pokrita z gruščem in kamenjem, katerega je prinesel velik ledenik iz Skandinavije. V Zdr. državah je n. pr. velika mississippijska kotlina, t. j. država Illinois, Iowa, Mississippi, Missouri, Kansas, Indiana pokrita z gruščem, katerega je prinesel veliki ledenik iz Kanade.

Norveška vlada je padla. London, 16. jun. — Norveški kabinet pod vodstvom Knudsen je podal ostavko valed nezaupnice v parlamentu zaradi vladnih izdatkov.

V SPOMIN PRIPOROČAM pokojnega soproga MATIJA MRHAR kateri je danes dne 17. junija, minulo leto dni od kar je preminul za vedno. Počivaj v miru! Žalujča soproga: Marija Mrhar, 639 Chene St. E., Detroit, Mich.

ŽENSKA ŽELI DOBITI primerno lahko delo na farmi v bližini mesta Chicago privolji je iti do 50 milj daleč in ne dalje od mesta Chicago. Pomagala bi gospodinj in druga lahka dela. Za naslov pišite na "ŽENSKA", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MALI OGLASI

DELA VCE POTREBUJEMO za delo v skladišču jekla. Stalno delo, dobra plača. Oglasite se pri: JOSEPH T. RYERSON & SONS, 16th and Rockwell Street, Vrata šte. 3.

Employment urad je odprt ob pondelkih, torkih in sredah zvečer do 8. ure.

Vse druge dne pa samo do 5 ure izven sobote.

POZOR ROJAKI!

Ob tej priliki želim sporočiti vsem delničarjem, ki so kupili delnice od HUMBLET LEASE and DEVELOPMENT OIL COMPANY, da sem prejel brzojavno poročilo, da družba prične že v par dneh z obratovanjem na No. 1 nabirniku. Družba bo pričela sedaj z vrtenjem na No. 3. Pogodbo ima družba za vrtenje devetih oljnatih vrelcev. Vse delnice te družbe se prodajajo sedaj že od 20. maja naprej po \$2.25 ena. Za vsa nadaljna pojasnila in potrebne informacije glede te družbe ali delnice, obrnite se osebno ali pa pisemno na zastopnika: FRANK ZIMMERMAN, 2857 So. 18th St., St. Louis, Mo.

RAD BI IZVEDEL za naslove mojih treh bratov in sicer John, Frank in Louis Jenko. Pred nekaj leti nahajali so se v državi Colorado, poročati jim imam zelo važne stvari iz stare domovine. Prosim vse cenjene rojake širom Amerike, ako kdo ve za njih naslove, da mi jih naznani, če pa bodo sami čitali ta oglas, naj se mi nemudoma prijavijo na moj naslov: Lovrene Jenko, P. O. Box 377, Chisholm, Minn.

ŠIFKARTA iz TRSTA v NEW YORK stane samo \$30.00. Najmanjša svota, kar računajo agenti za karto iz Trsta do New Yorka je \$88.00. Če hočete dobiti svojo rodbino ali prijatelje iz starega kraja v Ameriko, obrnite se za pojasnilo in potrebne listine na MATIJA SKENDER, javni notar in Ameriko (n. stari kraj), 5227 Butler St., Pittsburgh, Pa. Prihranil Vam bo denar. — On je za narod, narod je za njega.

Naročniki Pozor! Znamenje (Julija 1-20) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pišite nam dopisno stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino. Valed draginje papirja smo povzeli naročnino, od 1. julija, t. l. naprej.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

NAROČNINI Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

MALI OGLASI

POTREBUJEMO DELAVCE za stalno delo vse leto. Tudi b. n. n. Pridite osebno ali pišite na: International Lead Refining Co., East Chicago, Indiana ali pa na: Room 543. — 111 West Washington St., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO moške delavce za lahko tovarniško delo, kot lotanje itd. — Izvratno dobra plača. Dela se po 46½ ur na teden. Damo tudi 10% bonus. Oglasite se pri nas od 9 do 11 ure dopoldne, ali pa od 1 do 3 ure popoldne. Na 350 W. Ontario Street, CURTAIN SUPPLY CO.

POTREBUJEMO KUHAJA, ki se razume pripraviti razna zelenjave. V nedeljo prost.

HARMONY CAFETTERIA, 27 W. Randolph St.

POMOČI POTREBUJEMO: PRODAJALCE in izučene delavce. (Mi imamo delovna pri naših družbi, ki je delo do konca meseca novembra kot izdelovalce orodij. Sedaj kashu po \$15.000.00 na leto. Zato imamo tako kjer se pridite trgovine, ob večerih. Poisk vate nisoar ne vate, lahko se učite po eno ali dve uri ob večerih in nedeljah. Vsaka prodaja, ki izvršite, vam prinese po \$50 do \$110. Naš vodja vam pomaga izvršiti prodajo. Ne odločite se prilike.

MR. S. A. WILLIAMS, Sales Manager, Room 253, 111 W. Washington St., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO DELAVCE za delo v oddelku pri kajenju mesa. Oglasite se pri: Swift & Co., 309 Anderson St. N. S. Pittsburgh, Penna.

ZVEČER OD 6 DO 12 dobi delo deklet v prve vrste restavrantu v oddelku za pranje. Delo je samo od 6 do 12 ure zvečer; vzame se tudi oženjena ženska. Nobene skunje se ne zahteva. Dobra plača in hrano damo. Oglasite se v Room 824 Pullman Bldg. vogal Michigan & Adams Sts.

POTREBUJEMO žensko, ki naj bi pazila na druge ženske pri čiščenju in ribanju. Stalno delo, dobra plača. Oglasite se med 9 in 10 uro dop. na severni strani uroda v Field Museum, Grant Park & Roosevelt Rd.

POTREBUJEMO delavce za tovarniško delo. Takoj ob pričetku plačamo po 47½ do 55c na uro s priliko za delo od kosa. Oglasite se v našem Employment uradu, UNITED STATES RUBBER CO., Rockwell St. & Grand Ave.

POTREBUJEMO navadne delavce za delo na yardu pri jeklu. Plača po 55c na uro. Devet urno delo. OLNEY J. DEAN CO. STEEL YARDS, 1925 So. 54th Ave. Vzemite Douglas L ali 22nd St. karo do 54. ave. Hodite en blok severno.

POTREBUJEMO MOČNE DELAVCE za delo v hladilnicah. UNITED STATES COLD STORAGE CO., 2101 W. 39th Street.

PRILIKA ZA PRODAJALCA Ako ste smatili prodajati ali si vaši mislite, da ste smatili, se vam nudi ugodna prilika pri veliki organizaciji, kjer naši prodajalci zaslužijo po \$100.00 in do \$200.00 na teden. Pridite in mi vas poizkusite, kje in kako. 801 Magee Bldg., Pittsburgh, Pa.

POTREBUJEMO delavce za tovarniško delo. Takoj ob pričetku plačamo po 47½ do 55c na uro s priliko za delo od kosa. Oglasite se v našem Employment uradu, UNITED STATES RUBBER CO., Rockwell St. & Grand Ave.

POTREBUJEMO navadne delavce za delo na yardu pri jeklu. Plača po 55c na uro. Devet urno delo. OLNEY J. DEAN CO. STEEL YARDS, 1925 So. 54th Ave. Vzemite Douglas L ali 22nd St. karo do 54. ave. Hodite en blok severno.

POTREBUJEMO MOČNE DELAVCE za delo v hladilnicah. UNITED STATES COLD STORAGE CO., 2101 W. 39th Street.

PRILIKA ZA PRODAJALCA Ako ste smatili prodajati ali si vaši mislite, da ste smatili, se vam nudi ugodna prilika pri veliki organizaciji, kjer naši prodajalci zaslužijo po \$100.00 in do \$200.00 na teden. Pridite in mi vas poizkusite, kje in kako. 801 Magee Bldg., Pittsburgh, Pa.

POTREBUJEMO delavce za tovarniško delo. Takoj ob pričetku plačamo po 47½ do 55c na uro s priliko za delo od kosa. Oglasite se v našem Employment uradu, UNITED STATES RUBBER CO., Rockwell St. & Grand Ave.

POTREBUJEMO navadne delavce za delo na yardu pri jeklu. Plača po 55c na uro. Devet urno delo. OLNEY J. DEAN CO. STEEL YARDS, 1925 So. 54th Ave. Vzemite Douglas L ali 22nd St. karo do 54. ave. Hodite en blok severno.

POTREBUJEMO MOČNE DELAVCE za delo v hladilnicah. UNITED STATES COLD STORAGE CO., 2101 W. 39th Street.

POTOP.

Zgodovinski roman

Spisal H. Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Naposled pa so zahrneli zmešani glasovi, na to se je rezlegel breket ostrog in topot številnih korakov; vrata v sobano se odpro na stečaj in vojaki planje vanjo.

Nastalo je še jasneje od golih sabelj in čimdalje več viteзов s čeladami, kučmami ter klobuki na glavi je udro skozi vrata. Mnogi so nosili v rokah svetilnice, da so z njimi svetili. Ti so stopali kaj previdno, dasi je bilo v dvorani svetlo od ognja.

Naposled skozi iz tolpe mali vitez ter zakričel: "Kje je vojvoda vilenski?" "Tukaj!" ovrne Harlamp, in pokaže truplo ležeče na naslonjaču.

Volodijevski stopi bliže in dě. "Umrl je!" "Da, umrl!"

Ti besedici sta sedaj šli od ust do ust. "Da, umrl je!" reče mračno Harlamp. "Toda ne odkrunjajte njegovega trupla, ker je pred smrtjo klical na pomoč najsvetejši Device ter držal sedaj njeno sliko v svojih rokah."

Te besede so napravile velik vtis. Krik je umolknil. Vojaki so se obračali k pokojniku. Oni, ki so imeli svetilnice, so mu posvetili z njimi v oči; on pa je ležal tu nepremično, in hetmanska veljava se mu je odbijala z otrplega lica.

Vojaki so dohajali po vrsti in med njimi tudi starešine.

Prišel je Stanković, oba Skretuska, Horotkevič, Jakob Kmitič, Oskarka in Zagloba.

"Resnica je!" reče s tihim glasom Zagloba, kakor bi se bal prebuditi kneza. "V rokah drži sliko najsvetejši Device in blesk od Nje mu pada na obraz..."

Po teh besedah snamē klobuk z glave, isto tako vsi navzoči. Nastala je globoka tišina, katero pretrga naposled Volodijevski.

"On je sedaj že na pravici božji in mi nimamo več nikakega opravka z njim!"

Na to se obrne k Harlampu:

"Toda ti, nesrečnik, kakaj si radi njega odstopil od domovine in vladarja?"

"Dajte ga sem!..." oglaš se naenkrat nekoliko glasov.

Na to Harlamp vstane, izvleče sabljo in jo vrže z ropotom na tla.

"Tukaj sem, razsekajte me!" reče. "Ako ga nisem zapustil ob enem z vami, ko je bil še mogočen kakor kralj, ni bilo nikakor priljeno, da bi ga zapustil tudi pozneje, ko je bil v stiski ter ni nihče več ostal pri njem!... Nevesela je bila ta moja služba, kajti že tri dni nisem ničesar poizlil in komaj še stojim na nogah... Toda vseeno, vzemite ter razsekajte me!... Priznavam svojo krivdo in ta je: jaz sem ljubil..."

Po teh besedah se zavrti ter omahne, toda Zagloba ga pridrži, da ni padel.

"Za Boga!" zakriči, "dajte mu jesti!..."

Zaglobova dobrosrčnost se je prikupila vsem. Vzeli so Harlampu ter ga odpeljali iz sobe, na kar so jo jeli zapuščati tudi vojaki, prekrizajoč se pred mrljico.

Na poti v stanovanje se ustavi Zagloba, nekolikokrat se zamisli, na to pa prime Volodijevskega za roko ter reče:

"Mihael!"

"Kaj hočete?"

"Sedaj že več ne čutim jeze na Radzivila. Umrl je in jaz mu odpušam iz vsega srea."

"On je stoji pred nebeškim Sodnikom!"

"To, to!... Ah, ko bi mu kaj pomagalo, dal bi se za eno sveto mašo, kajti zdi se mi, da je bil velik grešnik."

"Bog je usmiljen!"

"Da, on je usmiljen, toda brez gnusa ne more gledati krivovercev; on pa ni bil samo krivoverec, marveč tudi izdajca."

Po teh besedah dvigne glavo ter jame gledati kvišku.

"Bojim se," reče čez nekaj časa, "da mi ne kak Šved, ki so s stolpom vred zleteli v zrak, ne pade na glavo, kajti, da jih ondi niso sprejeli, to je gotovo!"

"Vrti vojaki!" pohvali jih Mihael, "raje so poginili nego bi se vdali. Malo je takih vojakov na svetu!"

Na to sta molče nadaljevala svojo pot. Mahoma pa se ustavi Volodijevski.

"Gospodične Biličevičeve ni bilo v gradu," reče.

"Odkod veš to?"

"Vprašal sem ona pažeta po njej. Bogoslav jo je vzel s seboj v Tauroge."

"Oj, to je slabo... Uprav tako je, kakor bi volku zaupal kozo. Toda to ni tvoja stvar, tebi je namenjena druga!"

XI.

Lvov se je spremenil od časa kraljevega dohoda v pravo kraljevo prestolnico. Ob enem s kraljem je dospela tjejak večina škófov iz vse dežele in vsi oni posvetni velikaši, ki niso služili sovražniku. Pozivi so klicali k orožju tudi vse plemstvo vojvodstva ruskega in drugih sosednjih pokrajin, ki se je tem lažje odzivalo, ker ni bilo v teh krajih Švedov.

Veselo je bilo gledati na to splošno gibanje: ki nikakor ni bilo podobno onemu Velikopoljskemu, ki se je tako slabo uprlo sovražniku pri Ustju. Nasprotno, tu se je zbiralo grozno in bojaželjno plemstvo, že od mladih nog vzgojeno na konjih, sredi neprestanih tatarskih napadov privajeno prelivanju krvi in bolje skajaje sabljo nego la-tuščina. Vojvoda s Hmelnicom, trajajoča celih sedem let, jih je še posebej izurila, tako da ga ni bilo človeka, ki ni bil že tolikokrat v ognju, kolikor je štel let. Neprestano so dohajali novi roji v Lvov.